

Vejledning og inspiration til undervisning af elever i ordblindevanskeligheder

Vejen Kommune, 2018

Indledning	2
Definition på ordblindhed	2
Fælles kommunale retningslinjer	3
Nonordstest i 2. klasse	3
Indsats i 3. klasse	3
Indsats i 4. klasse	3
Indsats i 5.-6. klasse	4
Indsats i 6. klasse	4
Indsats i 7. - 9. klasse	4
Forældrenetværk	5
Læsevejlederne	5
Lovgivning vedrørende ordblindhed	5
Tegn på ordblindhed og indsats på forskellige alderstrin	6
Ordblindhed i dagtilbud	6
Tegn på ordblindhed i dagtilbud	7
Indsats i dagtilbud	7
Ordblindhed ved skolestart	7
Tegn på ordblindhed ved skolestart	8
Anbefalede indsats i forhold til ordblindhed ved skolestart	8
Ordblindhed i indskolingen	8
Tegn på ordblindhed i indskolingen	8
Anbefalede indsats i forhold til ordblindhed i indskolingen	8
Ordblindhed på mellemtrinnet	8
Tegn på ordblindhed på mellemtrinnet	9
Anbefalede indsats i forhold til ordblindhed på mellemtrinnet	9
Ordblindhed i udskolingen	10
Tegn på ordblindhed i udskolingen	10
Anbefalede indsats i forhold til ordblindhed i udskolingen	10
Generelle anbefalinger til elever i ordblinddevanskeligheder og deres forældre	11
Anbefalinger til elever i ordblinddevanskeligheder	11
Anbefalinger i forhold til forældre	11
Bilag 1: Oversigt over indsats fordelt på årgange	12
Bilag 2: Samtaleark til at igangsætte, fastholde og følge op på indsatsen	15
Bilag 3: Øvrig inspiration:	17
It-cafe 4. - 9. klasse. Inspiration fra Brørupskolen.	17
Ordblindepatroljer:	17
Skriveskabeloner:	17
Forældrenetværk:	17

Indledning

Målet med indsatsen for elever i ordblindevanskeligheder i Vejen Kommune er at give at elever, der enten er i ordblindevanskeligheder eller er i risiko for at udvikle ordblindevanskeligheder, lige deltagelsesmuligheder i den almindelige undervisning, så de kan udvikle deres viden og læring på lige fod med klassekammeraterne.

Erfaringen viser, at elever i ordblindevanskeligheder opnår øget inklusion og læring ved hjælp af funktionel anvendelse af læse- skriveteknologi. Samtidig er læse- skriveteknologi disse elevers mulighed for at klare sig i en ungdomsuddannelse og i det videre uddannelsessystem.

Definition på ordblindhed

Carsten Elbro, læseforsker og professor ved Københavns Universitet definerer ordblindhed således¹:

Ordblindhed, dysleksi, markante vanskeligheder ved at lære at læse og skrive, som beror på langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde. Ordblinde har særlig svært ved ord, som de ikke har set før. Læse- og stavefejlene er ofte i modstrid med almindelige forbindelser mellem bogstav og lyd, fx kulde læst som kunne, og dig skrevet din.”

Ordblindhed er et kontinuum af vanskeligheder, og et menneske kan være mere eller mindre hårdt ramt af ordblindhed. Man taler om ordblindhed i tilfælde, hvor der ikke er indlysende årsager til vanskelighederne, som f.eks. stærk syns- eller hørenedsættelse, svære sprogvanskeligheder, åbenlyse tegn på hjerneskade eller omfattende generelle indlæringsvanskeligheder.

En international arbejdsdefinition og beskrivelse af ordblindhed/dysleksi er formuleret af professor Reid Lyon i *Annals of Dyslexia*, 1995. Oversat til dansk:

"Dysleksi er én af flere forskellige former for indlæringsvanskeligheder. Det er en specifik sproglig vanskelighed af medfødt oprindelse. Dysleksi er kendetegnet ved vanskeligheder med ordafkodning; disse skyldes sædvanligvis problemer med fonologisk forarbejdning.

Disse vanskeligheder med ordafkodning er ofte uventede set i forhold til personens alder og andre kognitive - og indlæringsmæssige færdigheder. Vanskelighederne er ikke et resultat af generelle udviklingsmæssige eller sansemæssige skader.

¹ <https://www.ordblindeforeningen.dk/definitioner.asp>

Dysleksi kommer til udtryk i varierende grader af vanskeligheder på forskellige sproglige områder. Ofte omfatter det i tillæg til omfattende vanskeligheder med læsning også store vanskeligheder med at tilegne sig færdigheder i stavning og skrivning."

Kommunale retningslinjer for indsatsen

Hvert år udbydes korte kommunale kurser målrettet lærerteam, der underviser elever i ordblindevanskeligheder.

Indsats i 2. klasse

Alle elever i 2. klasse gennemfører i juni måned Dansk Videnscenter for Ordblindheds (DVO) nonordstest². Elever, der har 12 eller færre rigtigt stavede ord ud af de 25 mulige, testes i august 3. klasse med hele DVO's test til identifikation af elever i risiko for at udvikle dyslektiske vanskeligheder.

Indsats i 3. klasse

Elever, der i august i 3. klasse ifølge DVO's test placerer sig i kategorierne 'Dyslektiske vanskeligheder' eller 'Svære dyslektiske vanskeligheder', får i 3. klasse tilbudt VAKS-kurserne³ 'Lyd for lyd' og 'Rim'. Eleverne deltager i kurserne på hold med 2 - 4 elever. I den almindelige undervisning forventes det, at eleverne anvender læse- skriveteknologi (LST). Det nødvendige it-udstyr bliver stillet til rådighed. Forældrene og teamet omkring den enkelte elev bliver inddraget.

Hvis der er tegn på eller overvejelser om ordblindhed, bliver eleverne testet med den nationale ordblindetest i marts - juni.

Indsats i 4. klasse

I 4. klasse bliver elever, der stadig viser tegn på ordblindhed, igen tilbudt VAKS-kursus. Det kan være repetition af 'Lyd for lyd' og repetition af 'Rim'. Yderligere tilbydes kurset 'Vokalalarm'. Undervisningen foregår på hold med 2 - 4 elever. Der sættes massivt ind med anvendelse af LST i alle boglige fag. Der skal fortsat arbejdes med bevidstheden hos eleven, forældrene og teamet omkring vigtigheden af anvendelsen af læse- skriveteknologi.

Elever, der i slutningen af 3. klasse har et resultat i rød kategori i ordblindetesten, vil i 4. klasse få tilbud om at deltage i 2 x 3 dages læse- skriveteknologi-camps. Eleverne udvælges på de enkelte skoler ud fra deres resultat i ordblindetesten og deres motivation. LST-camps

² <https://socialstyrelsen.dk/handicap/ordblindhed/om-ordblindhed/ordblindetest>

³ Vælg AfKodningsStrategi <http://gyldendal-uddannelse.dk/grundskolen/dansk/læseundervisning/vaks>

afholdes af de kommunale konsulenter. Forud for campen afholdes et informationsmøde for elever, forældre og lærerteam. En eller flere af elevernes lærere og skolens læsevejleder deltager en af dagene på campen. De kommunale konsulenter følger i samarbejde med lærerteamet omkring den enkelte elev løbende op på indsatsen.

Indsats i 5. - 6. klasse

I 5. - 6. kl. bliver eleverne tilbudt VAKS-kursus med repetition af 'Vokalalarm' og gennemgang af 'Klip' og 'Spion'. Undervisningen foregår på hold med 2 - 4 elever. Der skal fortsat arbejdes med bevidstheden hos eleven, forældrene og teamet omkring vigtigheden af anvendelsen af LST.

Indsats i 6. klasse

Elever, der i 3. klasse placerede sig i den "gule" kategori kan testes med ordblindetesten i 6. klasse. Andre elever, som på baggrund af en faglig vurdering f.eks. resultater i nationale test, viser tegn på at være i ordblindevanskeligheder kan ligeledes testes med ordblindetesten i april - juni.

Indsats i 7. - 9. klasse

Hvis eleverne efter 6. klasse skifter skole fra fødeskole til modtageskole følger resultatrapporten fra ordblindetesten automatisk med til den nye skole via elevens UNI-login. Den nye skole skal indhente en ny bemyndigelseserklæring hos forældrene.

Elever, der i slutningen af 6. klasse, har et resultat i rød kategori i ordblindetesten vil i 7. klasse få tilbud om at deltage i 2 x 3 dages læse- skriveteknologi-camps. Eleverne udvælges på de enkelte skoler på baggrund af deres resultat i ordblindetesten og deres motivation. LST-camps afholdes af kommunale konsulenter. Forud for campen afholdes et informationsmøde for elever, forældre og lærerteam. Skolens læsevejleder deltager sammen med en repræsentant for lærerteamet en dag på den første camp. Efter LST-campen følger de kommunale konsulenter op på indsatsen i samarbejde med lærerteamet omkring den enkelte elev.

I 8. kl. gennemgår teamet omkring klassen i samarbejde med læsevejlederen klassens elever og overvejer, om der er elever, der endnu ikke er testet med ordblindetesten, men som viser tegn på ordblindevanskeligheder. Hvis der er tvivl, testes eleven med ordblindetesten i marts-juni.

Elever i ordblindevanskeligheder vil i 9. klasse få tilbud om et kursus med fokus på eksamen. De kommunale konsulenter er ansvarlige for afholdelse af kurset.

Når eleverne går i 9. klasse skal skolens UU-vejleder senest 1. februar have en liste over elever i ordblindevanskeligheder.

Forældrenetværk

I Vejen Kommune etableres der forældrenetværk for forældre til elever i 4. og 7. klasse, der deltager på LST-camps. Det er de kommunale konsulenter, der er tovholdere for forældrenetværkene. Netværkene skal fungere som forum for videndeling, inspiration og information. Formålet er at tydeliggøre, hvad familiens særlige muligheder er i forhold til den samlede læring og trivsel for børn i ordblindevanskeligheder.

Læsevejlederne

Læsevejlederne har et særligt ansvar i forhold til elever i ordblindevanskeligheder. Læsevejlederne skal med afsæt i denne vejledning og skolens handleplan være ressourceperson for indsatsen. Læsevejlederne skal formidle viden om ordblindhed og undervisning af elever i ordblindevanskeligheder til skolens lærere og ledelse. Læsevejlederne har ansvaret for testning og for, at der løbende følges op på elevens skriftsproglige progression. Læsevejlederne er tovholdere i forhold til opfølgning og indsats i samarbejde med lærerteam, ledelse, elev og forældre.

Lovgivning vedrørende ordblindhed

Hvis en elev viser tegn på ordblindhed, skal det afklares, om årsagen til elevens læsevanskeligheder er ordblindhed. Afklaringen kan ske ved hjælp af den nationale ordblindetest. Skolelederen har ansvaret for, at elever, der viser tegn på ordblindhed, bliver testet.

Kommunens læsekonsulenter kan eventuelt rådgive om, hvordan man identificerer ordblindhed. Skolernes lokale læsevejledere skal være opmærksomme på, hvilke elever der skal testes, og læsevejlederne sørger for testning, så elevens undervisningsmæssige behov kan blive klarlagt. Formålet er, at eleven får størst mulig læring og udbytte af undervisningen, og at eleven kan beholde tilhørsforholdet til den almindelige klasse.

Det er skolelederen, der sammen med skolens læsevejleder, klassens lærere og eventuelt kommunens læsekonsulent beslutter, hvordan støtten til elever i ordblindevanskeligheder skal tilrettelægges.

Fra skoleåret 2017/2018 har forældre krav på, at de kan få deres barn testet for ordblindhed. I Folkeskoleloven kap. 2 § 3b står:

Til elever i grundskolen med læsevanskeligheder, der kan skyldes ordblindhed, skal skolens leder tilbyde, at der foretages en ordblindetest med henblik på at afdække elevens

læsevanskeligheder. Tilbuddet gives fra den 1. marts på 3. klassetrin efter samråd med eleven og forældrene, jf. § 54. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 2. Forældre har én gang i skoleforløbet fra den 1. marts på 4. klassetrin krav på, at der foretages en ordblindetest af deres barn. Kommunalbestyrelsen foretager ordblindetesten efter forældrenes anmodning.

Tegn på ordblindhed og deraf følgende indsatser

Af definitionen fremgår det, at ordblindhed er en medfødt vanskelighed, og at der er forskellige grader af ordblindhed. En elev i ordblindevanskeligheder vokser sig ikke fra ordblindhed, men han eller hun kan have forskellige behov for støtte og indsats i løbet af opvækst, skoletid og uddannelse. For at indsatsen kan være til størst mulig hjælp for eleven, er det afgørende, at tage udgangspunkt i den enkelte elevs situation i det hele taget, elevens motivation, udfordringer og ressourcer og vedkommendes skriftsprogskompetencer herunder anvendelse af LST og læse- skrivestrategier. Man kan eventuelt anvende den lektiologiske grundmodel, som er beskrevet i bogen "Uddannelse og skriftsvanskeligheder"⁴.

I det følgende beskrives de almindelige tegn på ordblindhed samt generelle anbefalede indsatser på de forskellige alderstrin.

Ordblindhed i dagtilbud

I Vejen Kommune sprogvurderes alle 3- og 5-årige børn. Sprogvurderingsprofilen anvendes som redskab til at differentiere og målrette den sproglige indsats i dagtilbuddet, og den kan give et fingerpeg om, hvorvidt barnet besidder de nødvendige sproglige færdigheder. Sprogvurderingen er ikke en test for ordblindhed.

Tegn på ordblindhed i dagtilbud

I førskolealderen kan man være opmærksom på, om barnet:

- har ordblindhed i familien
- har forsinket sprogudvikling
- har udfordringer i forhold til sætningsopbygning og grammatik
- har svært ved at huske sangtekster, at rime og remse
- har svært ved at huske navne på kammerater og voksne
- har svært ved at følge længere beskeder
- viser ringe interesse for højtlesning, bogstaver og bøger

⁴ "Uddannelse og skriftsvanskeligheder. Grundbog i lektiologisk pædagogik. Red. Anne Leth Pedersen, Kirsten Hjorth, Hans Reitzels Forlag 2016

Indsatser i dagtilbud

Børns sproglige udvikling er en vigtig forudsætning for skriftsprogsudviklingen. Børn, som er i risiko for at udvikle ordblindevanskeligheder, kan have en forsinket eller atypisk sprogudvikling, men det er langt fra altid tilfældet. Da ordblindevanskeligheder kan være arveligt, er det ved indmeldelse i dagtilbud relevant at spørge, om nogen i barnets familie har haft sprog- eller læse- skrivevanskeligheder.

Både forældre og det pædagogiske personale skal sætte ord på såvel egne som på barnets handlinger. Jo større barnets ordforråd er, jo bedre er barnets læse- og læringsforudsætninger. Der skal arbejdes med sproglig og lydlig opmærksomhed. Dialogisk læsning styrker barnets ordforråd, sætningsopbygning, bogstavkendskab, opmærksomhed og fortællekompetence. Bevidst arbejde med literacy gør barnet nysgerrig på skrift og skriftens muligheder. Det pædagogiske personale skal tilbyde et rigt og varieret skriftsprogsmiljø. Barnet skal tilbydes muligheder for at se, høre og lege med ord og bogstaver i hverdagen.

Forskningen viser, at man kan se en tydelig sammenhæng mellem resultater i sprogvurderingen ved treårsalderen og resultater i nationale test i dansk læsning i 6. klasse.

Ordblindhed ved skolestart

Den obligatoriske sprogvurdering omkring skolestart er ikke en test for tidlige tegn på ordblindhed, men den kan give et fingerpeg om, hvordan de basale forudsætninger for læsning er udviklet hos det enkelte barn.

I 0. og 1. klasse er det muligt at gennemføre Ordblinderisikotesten⁵. Testen kan vise hvilke børn, der er i risiko for ordblindhed. Formålet med testen er ikke at diagnosticere ordblindhed men at give børnehaveklasselederen, læreren og læsevejlederen viden, så man kan give den nødvendige støtte og opmærksomhed, der forebygger og reducerer læsevanskeligheder.

Tegn på ordblindhed ved skolestart

Når barnet går i børnehaveklasse, kan man være opmærksom på, om barnet har:

- vanskeligt ved at rime
- vanskeligt ved at huske bogstaver eller tal
- vanskeligt ved at opdele ord i mindre dele og arbejde med lydene i et ord
- vanskeligt ved at tilegne sig nye ord og ved at huske navne på for eksempel klassekammerater

⁵ <http://uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Viden-og-kompetencer/Ordblinderisikotesten>

Anbefalede indsatser i forhold til ordblindhed ved skolestart

Det er vigtigt, at børnehaveklasselederne

- observerer elevernes sproglige og skriftsproglige udvikling og samarbejder med læsevejlederen om elevernes skriftsproglige udviklingen
- kender tegnene på risiko for ordblindhed
- har viden om, hvordan ordblindhed kan forebygges i børnehaveklassen
- varetager den obligatoriske sprogvurdering.
- kan tilrettelægge den forebyggende indsats for elever i risiko for ordblindhed og andre læsevanskeligheder
- er i dialog og samarbejde med familien om elevens vanskeligheder med sproglig udvikling og skriftsprogstilegnelse

Ordblindhed i indskoling

Tegn på ordblindhed i indskoling

Når barnet går i indskoling, kan man være opmærksom på, om barnet har:

- vanskeligheder med at lære alfabetet og omsætte bogstav til lyd og bogstavfølger til ord
- vanskeligheder med hurtigt at genkende ord i læsning
- vanskeligheder med stavning
- vanskeligheder med at lære navnene på abstrakte begreber

Anbefalede indsatser i forhold til ordblindhed i indskoling

Som det fremgår af de fælles kommunale retningslinjer tages DVO's nonordstest i juni i 2. klasse. Elever med 12 eller færre rigtigt stavede ord ud af de 25 mulige testes i august 3. klasse med hele DVO's test til identifikation af elever i risiko for at udvikle dyslektiske vanskeligheder. På baggrund af resultaterne fra DVO anbefales det at tilbyde elever med færre end 12 rigtigt en forebyggende indsats, se bilag 1.

Ordblindhed på mellemtrinnet

På mellemtrinnet oplever nogle elever i ordblinddevanskeligheder, at de også får vanskeligheder i matematik. Det kan hænge sammen med, at eleven har vanskeligt ved at afkode tekststykkerne og samtidig have overskud til at forstå indholdet.

Tegn på ordblindhed på mellemtrinnet

På mellemtrinnet kan man være opmærksom på, om eleven:

- læser langsomt og upræcist
- har vanskeligt ved at lære fremmedsprog
- er præget af nederlagsfølelse og er demotiveret i forhold til skolearbejdet

Anbefalede indsatser i forhold til ordblindhed på mellemtrinnet

Klassens tekster skal være tilgængelige elektronisk forud for undervisningen, så eleverne ikke selv skal scanne dokumenter og derved mister undervisningstid og sammenhæng i undervisningen. Det er lærerens og lærerteamets ansvar, at teksterne er tilgængelige for eleverne. Når teksterne på forhånd er tilgængelige, giver det eleverne mulighed for at læse teksterne og opgaverne hjemme, så de kan koncentrere sig om de faglige opgaver i undervisningen - og ikke om selve læseprocessen.

Klassens bøger kan som udgangspunkt findes på Nota eller Materialebasen. Når lærerteamet planlægger det kommende skoleår, forventes det, at de undersøger, om skolebøgerne er elektronisk tilgængelige. Hvis dette ikke er tilfældet, bør der enten vælges en anden bog - hvis dette er forsvarligt - eller findes en anden løsning på problemet. Dette kunne evt. være selv at scanne bogen ind. Formålet med dette er, at elever i ordblindvanskeligheder altid har elektronisk adgang til deres bøger.

Elever i ordblindvanskeligheder behøver ikke at læse højt i klassen. Mange mennesker i ordblindvanskeligheder giver udtryk for, at det værste ved deres skolegang var, når de skulle læse højt for klassen. Læreren kan evt. på forhånd have spurgt eleverne, om de har lyst til at læse op i en given situation - f.eks. af en forberedt tekst. På denne måde undgår man, at eleverne kan føle sig ekskluderet ved altid at blive sprunget over ved oplæsningsaktiviteter - alternativt kan man minimere oplæsningsaktiviteter, da læringspotentialer ved disse aktiviteter alligevel ofte er minimalt.

Beskeder, opgaver m.m. gives i flere modaliteter - f.eks. både mundtligt, skriftligt og evt. som billeder. Mange elever i ordblindvanskeligheder (og mange andre) har svært ved at fastholde information, der kun gives mundtligt. Når læreren inddrager flere modaliteter til videregivelse af information, giver det eleverne mulighed for at benytte forskellige strategier til at fastholde og forstå opgaver m.v.

Alle lærerne omkring klassen kender til og forstår elevens udfordringer, dvs. at eleverne får støtte, hvor der er brug for det, og mødes med høje forventninger, hvor de kan honoreres. Det forventes, at lærerteamet på den ene side tilbyder den nødvendige støtte i forhold til elevernes specifikke ordblindvanskeligheder og på den anden side har høje og individuelle forventninger inden for områder, der ikke påvirkes af ordblindvanskelighederne. Det vil sige, at teamet har viden om og forståelse for, at elever i ordblindvanskeligheder har et usynligt, specifikt handicap, der er vedvarende og ikke selvforskyldt. Samtidig skal teamet huske ikke generelt at sænke forventningerne til elevens præstationer. Det er afgørende, at såvel støtten som forventningerne afstemmes i løbende dialog med den enkelte elev.

Elever i ordblindevanskeligheder skal altid have mulighed for at benytte læse-skriveteknologi ved test og prøver. LST kan hjælpe elever i ordblindevanskeligheder til fagligt at kunne præstere på linje med deres klassekammerater. Derfor er det afgørende, at de får mulighed for at bruge læse- skriveteknologi under test og prøver. Det er vigtigt, at lærerne minder eleverne om dette. En del elever tror, at det er snyd at bruge LST, men når lærerne tilskynder til brugen, viser man, at dette ikke er tilfældet. LST er med til at ligestille elever i ordblindevanskeligheder med deres klassekammerater.

Elever i ordblindevanskeligheder skal introduceres til anvendelsen af skriveskabeloner, således at de løbende lærer sig hensigtsmæssige modeller for de forskellige skriftlige genre.

Ordblindhed i udskoling

Tegn på ordblindhed i udskoling

I udskoling har de fleste elever i ordblindevanskeligheder fortsat udfordringer i forhold til at læse og skrive. De læser langsomt og upræcist, og skriveprocessen er ligeledes krævende og langsommelig. I undervisningen kan eleverne ud over de samme vanskeligheder som på mellemtrinnet have:

- vanskeligt ved at resumere tekster
- vanskeligt ved at besvare åbne spørgsmål til tekster
- udfordringer i forhold til at anvende passende læsestrategier - også LST-strategier
- et mangelfuldt ordforråd
- utilstrækkelig viden om verden og om tekster

Anbefalede indsatser i forhold til ordblindhed i udskoling

I udskoling er kravene til abstraktionsniveauet øget betragteligt. Teksterne bliver i samtlige fag mere komprimerede, dermed stilles der langt højere krav til elevernes tekstforståelse og til deres egne tekstproduktioner. Eleverne skal efterhånden være i stand til selvstændigt at planlægge og disponere deres eget arbejde.

I begyndelsen af 9. klasse afholder kommunens konsulenter kursus for elever i ordblindevanskeligheder. Elevernes lærere deltager i kurset.

Se eventuelt huskeliste til lærere, der har elever, der aflægger prøve på særlige vilkår⁶

⁶<https://uvm.dk/-/media/filer/uvm/udd/folke/fp17/170421-test-it-flyer-stor.pdf?la=da>

Generelle anbefalinger til elever i ordblinddevanskeligheder og til deres forældre

Gennem hele skoleforløbet er der nogle generelle anbefalinger til elever i ordblinddevanskeligheder og til deres forældre.

Anbefalinger til elever i ordblinddevanskeligheder

Som elev i ordblinddevanskeligheder er det vigtigt, at du

- arbejder for at blive bedre til at bruge læse- skriveteknologi
- lærer strategier til bedre sprog- og læseforståelse
- lærer strategier i forhold til at læse, stave og skrive
- samarbejder med lærerne og beder om feedback på læringen
- accepterer dine vanskeligheder
- har forventninger og tro på, at du kan få uddannelse og job

Anbefalinger i forhold til forældre

Som forældre til et barn i ordblinddevanskeligheder er det vigtigt, at du

- samarbejder med skolen om at have klare forventninger til dit barns skoleforløb
- støtter og opmuntrer dit barn, så det føler sig værdsat
- lader dit barn vise, hvad det kan, og hvad det har lært
- er en god rollemodel, der også læser og skriver eventuelt ved hjælp af læse- skriveteknologi
- støtter dit barn i brugen af læse- skriveteknologi

Dette inspirationsmateriale er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af Charlotte Nissen, Bække Skole, Marie Ebsen, Rødding Skole, Lisbeth Nørgaard, Østerbyskolen og Jels Skole, Margith Dam, Gesten Børnecenter og Kirsten Dalegaard, udviklingskonsulent i samarbejde med Vejen Kommunes læsevejledere og Majbrit Jensen, udviklingskonsulenten.

Bilag 1: Oversigt over indsatser fordelt på årgange

Årgang	Data	Deltagere	Tidspunkt	Opfølgende indsats
0	Obligatorisk sprogvurdering (Rambøll)	Alle elever	Senest tre måneder efter skolestart	Elever i fokuseret og særlig indsats drøftes med talehørekonsulenten
	Evt. Ordblinderisikotesten http://www.videnomlaesning.dk/media/2365/vejledning-til-ordblinderisikotesten.pdf	Relevante elever	Slutningen af 0. klasse	Målrettet undervisning i bogstav-lydforbindelser
1	Ordlæseprøve 1	Alle elever	Oktober	Elever i 'Førfasen' og 'Erkendelsesfasen' tilbydes evt. et forløb med materialet 'Elementær ordlæsning 1', og klassens lærere introducerer eleven til LST
	Ordlæseprøve 1	Alle elever	Uge 12-13	Elever i 'Førfasen' og 'Erkendelsesfasen' tilbydes forløb med 'Elementær ordlæsning 1' og 'Elementær ordlæsning 2'. Der arbejdes fortsat med LST
	Evt. Ordblinderisikotesten	Relevante elever	Midten og slutningen af 1. klasse	

2	DVO's nonordsprøve https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/ordblindhed/udvikling-og-afproving-af-procedure-til-identifikation-af-elever-i-risiko-for-dysleksi.pdf (Fra side 39)	Alle elever	Juni	Elever med 12 eller færre rigtige testes med hele DVO- testen i august 3. kl. Evt. 'Fingernemt'
	Nationale test dansk/læsning 2. klasse	Alle elever	Forår	
3	DVO's test til identifikation af elever i risiko for dysleksi https://socialstyrelsen.dk/filer/handicap/ordblindhed/udvikling-og-afproving-af-procedure-til-identifikation-af-elever-i-risiko-for-dysleksi.pdf (Fra side 39)	Elever med 12 eller færre rigtige i nonords-testen	August	Elever, der ifølge DVO's test placerer sig i kategorierne 'Dyslektiske vanskeligheder' eller 'Svære dyslektiske vanskeligheder', får i 3. klasse tilbudt VAKS-kursus
	Ordblindetesten	Elever der viser tegn på ordblindhed	Marts - juni	
	Nationale test dansk/læsning 4. klasse	Alle elever	Forår	
4	Nationale test, ordblindetest, observationer og anden data	Elever, der stadig viser tegn på ordblindhed	August - juni	VAKS-kursus Der sættes massivt ind med anvendelse af LST
	Ordblindetesten	Udvalgte elever		LST-camps Forældrenetværk tilbydes
	Nationale test dansk/læsning 4. klasse	Alle elever	Forår	

5	Nationale test, ordblindetest, observationer og anden data	Elever der stadig viser tegn på ordblindhed	August - juni	VAKS-kursus
	Nationale test dansk/læsning 6. klasse	Alle elever	Forår	
6	Nationale test, ordblindetest, observationer og anden data	Elever der stadig viser tegn på ordblindhed	August - juni	VAKS-kursus
	Ordblindetesten	Elever, der vurderes at være i risiko for ordblindhed	Marts - juni	
	Nationale test dansk/læsning 6. klasse	Alle elever	Forår	
7	Ordblindetesten elever i læsevanskeligheder	Udvalgte elever		LST-camps Forældrenetværk tilbydes
8	Ordblindetesten	Elever, der endnu ikke er testet med ordblindetesten, men som viser tegn på ordblindevanskeligheder	Marts - juni	
	Nationale test dansk/læsning 8. kl.	Alle elever	Forår	

9	Ordblindetesten	Elever i ordblindevanskeligheder		Heldagskursus med fokus på eksamen UU orienteres i forhold til videre skoleforløb
---	-----------------	----------------------------------	--	--

Bilag 2: Samtaleark til at igangsætte, fastholde og følge op på indsatsen

Smtte-model inspireret af ROAL's model.

Status Hvad fungerer godt i skolens fag? Hvordan er det at være dig? Hvordan er dine muligheder for at følge undervisningen i klassen? Hvornår bruger du læse- skriveteknologi?	
Mål Jeg deltager i undervisningen på lige fod med de andre elever.	
Tiltag Anvendelse af LST Kursus NOTA/materialebasen E-bøger Kortsigtede læringsmål	
Tegn-LST Jeg anvender LST i relevante læringssituationer Jeg kan åbne et indscannet dokument og få det læst op Jeg kan skrive i PDF-filer Jeg kan bruge talegenkendelse Jeg er aktiv lytter Jeg sætter løbende min lyttehastighed op.	
Evaluering	

Bilag 3: Øvrig inspiration:

It-cafe 4. - 9. klasse. Inspiration fra Brørupskolen.

Elever i ordblindevanskeligheder samt elever med andre læse- skrivevanskeligheder tilbydes en lektion om ugen i brugen af it-støtteprogrammer, oplæg omkring teknik, ny viden, brug af NOTA, programmer på iPad, mobil mm.

Eleverne hjælper hinanden, giver hinanden gode ideer, råd og udveksler erfaringer.

Formålet med aldersblandet undervisning er sammenhold, tryghed og forståelse. Meningen er at skabe grobund for, at ældre/mere erfarne elever i ordblindevanskeligheder underviser andre.

Der er it-vejleder, teknisk-vidende lærer eller læsevejleder til stede i undervisningen afhængig af lektionens indhold.

Ordblindepatroljer:

Se evt. inspiration fra Smidstrup-Skærup Skole samt MV-Nordic.

<http://ordblindepatroljen.dk/>

<https://padlet.com/hiiwlnv6b2/secl5s4ax99j>

<https://www.mv-nordic.com/dk/bloggen/artikel/5-tips-dig-lave-ordpatrulje/>

Skriveskabeloner:

<https://www.mv-nordic.com/dk/bloggen/nye-skabeloner-intowords-cloud-traener-eleverne-afgangsproeven/>

Forældrenetværk:

<http://hillerodsholm.skoleporten.dk/sp/269982/text/Video%20-%20Netværk%20for%20forældre%20til%20ordblinde>